

Nr 422.

Av herr **Nylander m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 318, angående uppförande å ordinarie stat av kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden m. m.

Genom proposition nr 318 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen bland annat att godkänna ett genom propositionen riksdagen förelagt förslag till ordinarie stat för kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden. Detta av kontrollstyrelsen genom underdånig skrivelse till regeringen framburna och av regeringen sedermera för riksdagen framlagda förslag, vilket innebär, att åt den nya avdelningschefen skulle beredas en högre ställning inom verket än den, som intages och alljämt skulle komma att intagas av styrelsens äldre ledamöter, är ägnat att för den förre medföra ett omotiverat ökat inflytande på ärendenas handläggning och avgörande. Detta inflytande, som efter allt att döma redan ej är ringa, kan då befaras komma att förminska garantien för en allsidig prövning av de styrelsen åliggande, ej minst på denna avdelning grundliga uppgifter. Ett dylikt försteg inom styrelsen blir än mindre tillrådligt inför den utvidgning av dess verksamhet, som följer med den nya försäljningslagens ikraftträdande vid nästa års början. Såväl gentemot näringsidkare som allmänhet inrymmer denna författning åt ämbetsverket en inom statsförvaltningen dess bättre sällsynt suveränitet. Man torde därför böra gå fram med en viss försiktighet vid anordnande av de ämbetsbeställningar, i vilkas hand ärendena förläggas.

Det råder en tämligen allmänt utbredd mening, att det sätt, varpå kontrollstyrelsen på dess avdelning för brännvinsförsäljningsärenden inom ramen för nu gällande lagstiftning, fullgjort sitt värv, ej varit i allo lyckligt, och man har, väl ej utan skäl, trott sig förmärka en tendens

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 4 saml. 186 häft. (Nr 421—422.) 3

hos ledningen att till det yttersta utnyttja de möjligheter till utveckling i restriktiv riktning, som rusdryckslagstiftningen innebär, samt att begagna tidsförhållandena för att flytta fram positionerna till allt större uppsiktsbefogenhet. Denna strävan bör knappast lämnas obehindrad, vilket sker i den mån motvikten försvagas. Kommer så den planlagda, på näringslivet djupt ingripande lagstiftningen till försvårande av åtkomsten till skattefri sprit till stånd med däri föreslagna långt gående maktupplåtelser för kontrollstyrelsen, ligger härutinnan ännu en maning till varsamhet.

Allt besett är det av synnerlig vikt att inom kontrollstyrelsen lämna utrymme för därstädes befintliga måttfullare krafter och bereda dem möjlighet att göra sig verksamt hörda. Avgörandet ligger dock alltjämt i den allenabeslutande chefens hand.

Förslaget att giva den huvudsakliga personalen på kontrollstyrelsens avdelning för brännvinsförsäljningsärenden en fastare anställning genom anslagets uppförande på ordinarie stat har föranlett löneregleringskommittén att uttala sina starka betänkligheter, och har kommittén i detta avseende särskilt fäst uppmärksamheten vid det samband, som för närvarande består mellan styrelsens äldre avdelning, vars ledamöter äro tjänstemän i andra lönegraden, och den nya avdelningen för brännvinsförsäljningsärenden, ett samband som såsom kommittén framhåller fått sitt uttryck i vissa bestämmelser i instruktionen för kontrollstyrelsen. Kommittén har därvid med stor tydlighet pekat på den administrative ledamoten såsom mellanlänk och medansvarig, och det måste då ligga nära till hands att giva denne samma tjänsteställning inom verket, som nu föreslås för avdelningschefen å brännvinsförsäljningsavdelningen.

Detta av kommittén påpekade samband och kommitténs därpå grundade invändningar mot den nya avdelningens uppförande på ordinarie stat har uppkallat överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen, vilken i ett särskilt yttrande till löneregleringskommitténs protokoll drager i härnad för styrelsens förslag. Ur detta yttrande, vilket sedermera går igen i föredragande departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet, kan utläsas en bestämd tendens att avkoppla den administrative ledamoten från den ställning han för närvarande intager till den nya avdelningen. Av överdirektören påpekas den möjligheten, att, därest de å den administrative ledamoten vilande kamerala ärendena och registreringsgöromålen ytterligare skulle ökas, föga tid bleve övrig för honom att medhinna de ofta vidlyftiga ärenden, i vilkas handläggning han enligt nu gällande instruktion är skyldig att deltaga, och inför en dylik eventualitet ligger det enligt överdirektörens förmenande nära till

hands att tänka sig, att styrelsens juridiska biträde finge skyldighet att såsom extra ledamot deltaga i handläggningen av inom den nya avdelningen förekommande viktigare ärenden. Detta överdirektörens uttalande leder emellertid uppmärksamheten på ett missförhållande, som synes råda inom styrelsen, i det att med denna ledamotstjänst äro förknippade en del mindre betydande uppgifter. Vid detta förhållande synes det ligga närmare till hands att genom ändring i instruktionen lägga dessa mindre viktiga göromål i andra händer än att göra en befattning av den tillfälliga art, som det juridiska biträdets, till stadigvarande och på samma gång upplösa sambandet mellan styrelsens båda avdelningar. En uppmärksam iakttagare har kunnat konstatera, att detta samband alldeles icke, såsom av överdirektören gjorts gällande, är av »mera löslig natur» utan byggt på sakliga grunder. Det torde också såsom väl behöfligt böra bibehållas vid utarbetandet av den nya instruktionen.

Även kontrollstyrelsens förslag i ärendet, däri det talas om en framtida omorganisation av den *tekniska* avdelningen tyder på, att vid en blivande lönereglering den administrative ledamoten skulle komma att helt lämnas ur räkningen.

Den nu antydda tendensen står emellertid i bestämd strid mot grunderna för kontrollstyrelsens organisation och den administrative ledamotens ställning inom styrelsen. Härom innehåller propositionen nr 100 vid 1909 års riksdag följande uttalande av dåvarande chefen för finansdepartementet:

»Vad ytterligare angår den administrative ledamoten, har denne den speciella uppgiften att inom styrelsen representera författningskunskapen och ämbetsmannarutinen, och de viktiga skatteintressen, som det åligger styrelsen att tillvarataga för staten, ställa stora anspråk i berörda hänseenden på ifrågavarande ledamot. Härvid är nämligen att beakta, att, jämte det styrelsen har att övervaka tillämpningen av beskattningsförordningarna och de av Kungl. Maj:t utfärdade ordningsstadgar, det åligger styrelsen att utarbeta och utfärda de speciella föreskrifter angående detaljerna vid kontrollen, vilka erfordras till komplettering av de i nämnda förordningar och stadgar inrymda mera allmänna bestämmelser rörande kontrollens anordnande. Från styrelsen utgå därför till ganska avsevärt antal särskilda föreskrifter, cirkulär m. m. till ledning för den stora kontrollpersonalen, och för dessas överensstämmelse med gällande lag och författningar är givetvis den i hithörande frågor föredragande administrativa ledamoten närmast ansvarig.»

Denna den administrative ledamotens särställning inom verket har även fått sitt uttryck i de utfärdade instruktionerna av år 1909 och 1916.

Betydelsen av att maktförhållandena inom kontrollstyrelsen ej förskjutas gör det sålunda angeläget, att den administrative ledamoten försättes i samma grad och ställning som den nye avdelningschefen.

Kontrollstyrelsen har uttalat den uppfattningen, att de två skilda avdelningarna inom verket väl kunna organiseras på olika grunder och förmenar, att det skulle leda till betänkliga konsekvenser, om organisationen uteslutande bestämdes av formella likställighetshänsyn. Såsom ovan påvisats, uppkomma emellertid de betänkliga konsekvenserna just ur olikställigheten.

Under återopande av det sålunda anförda tillåta vi oss vördsamt hemställa till riksdagen, att

dels avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 318 i vad den avser uppförande å ordinarie stat av kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden,
dels ock besluta samma tjänsteställning för den administrative ledamoten av kontrollstyrelsen, som föreslagits för den nye avdelningschefen, samt genom ökning av det å extra stat för år 1919 äskade förslagsanslaget bereda honom enahanda löneförmåner som denne.

Stockholm den 8 maj 1918.

Erik Nylander.

David Norman.

Sven Lübeck.